

Nantes pakt klimaatadaptatie aan via groen en gezondheid

Nantes en Nantes Métropole

Wat heeft Nantes, wat wij (nog) niet hebben? Ons klimaat in 2050! In Nantes gaan klimaatadaptatie en duurzame vormen van mobiliteit hand in hand. Reden genoeg voor veertig vertegenwoordigers van gemeenten, ingenieursbureaus, waterschappen en de koepels, met diverse achtergronden, om af te reizen naar deze hoofdstad van de 'Nantes Métropole'.

De metropoolregio omvat 24 gemeenten, met totaal circa 630.000 inwoners. Ze is in de afgelopen 20 jaar gegroeid met 100.000 inwoners en verwacht dezelfde groei richting 2030. Meer dan de helft van het grondgebied bestaat uit natuurlijke of agrarische gebieden en 30% van het gebied is verstedelijkt.

Nantes ligt in het centrum van de metropoolregio (ca. 300.000 inwoners), en is vergelijkbaar met Nederlandse (haven)steden. De stad ligt langs de rivier de Loire, met getijdewerking, en bevindt zich in vlak gebied (boven NAP). Grootschalige herstructurering is aan de orde van de dag doordat havenfuncties en overlastgevende bedrijvigheid de stad zijn uitgetrokken. Een opgave is de bereikbaarheid en mobiliteit in relatie tot het terugdringen van het autogebruik. Ook energietransitie heeft in Nantes de aandacht.

Organisatie en participatie

Nantes heeft een actief regio- en gemeentebestuur dat naar gelang de mogelijkheden stuurt, activeert en randvoorwaarden schept. Nantes Métropole is een publieke instantie en prioriteert maatregelen. De burgermeesters bepalen samen de uiteindelijke prioritering. Tegelijk zijn er binnen de metropoolregio ook private instanties, met gelijke verantwoordelijkheden als Nantes Métropole. De samenwerking tussen publieke en private instanties is een bundeling van krachten, zo vergroten ze ervaringen en kennis over dezelfde aspecten en/of assets. De publieke instantie kan zo ook inhoudelijk regie voeren. De metropoolregio hanteert voor de hele regio gelijke tarieven,

Nantes vindt de participatie van de inwoners van groot belang. Zij organiseerde twee grote burgerdebatten over de Loire en de Energietransitie. Beleid, bestuur en uitvoering volgen daarin één duidelijke lijn. Opmerkelijk is dat 53.000 mensen (van de 630.000 inwoners) actief hebben deelgenomen. De investering bedroeg ca. 1 euro per inwoner en het proces duurde 2 jaar.

Natuur en cultuur

Het bezoek is aangevlogen vanuit drie perspectieven, stedelijk groen, water en bebouwing. Daarbij heeft Nantes zichtbare kunst en cultuur hoog in het vaandel. Als geboortestad van Jules Verne laat ze zich inspireren door zijn avontuurlijke reisbeschrijvingen met nieuwe technieken. Nieuwe ontwikkelingen benadert ze integraal. Bij alle plannen zijn natuur, cultuur en participatie ingebouwd.

Natuur en groen meenemen in planvorming zit in Nantes inmiddels in de genen. Het draagt overal aan bij, zoals aan bevordering van gezondheid en leefbaarheid, aan verkoeling van de omgeving, aan vermindering van parkeerplaatsen en aan de implementatie van cultuur.

Concrete voorbeelden zijn het toepassen van groenstroken tussen de tramrails en het transformeren van ruimten tussen bebouwing tot parkjes met water, zogenaamde 'stadsosases'. Dit lijkt een goed concept in gesprekken over omgevingsplannen. burgerparticipatie, bedrijvenparticipatie (tijdelijke dependances van restaurants aan de oever van de Loire). Een te noemen detail is de vrees voor de tijgermug, die de ziekten dengue en zika kan overbrengen.

Drie zichtbare groene voorbeelden betreffen de Loire, de Quai de Plantes en de Jardin des Plantes. Een wandeling langs de aflopende oevers van de Loire, over houten vlonders, geeft een duidelijke beleving van natuur in de stad. Het verbindt de inwoners met de Loire. De oevers leiden tot toename van de biodiversiteit en ruimte voor waterberging. Nantes zal meer kaden en wegen langs de Loire aanpassen, mét aandacht voor opvallende recreatieobjecten.

De integratie in de kade van het memorial van de slavenhandel op de plek waar de schepen vertrokken, is indrukwekkend. De geschiedenis herleeft door de kwekerij van bijzondere bomen op de Quai des Plantes, voorheen een parkeerplaats. Vroeger kwamen er bijzondere bomen mee terug uit Afrika.

In de Jardin de Plantes genieten inwoners van bijzondere begroeiing, verkoeling en speelplaatsen, met opnieuw een knipoog naar Jules Verne. Nantes vergroot de toegankelijkheid van het park, mede door het betrekken van de tuin bij de herontwikkeling van de naastgelegen stationsomgeving, grijs zal veranderen in groen. Afstromend regenwater van gebouwen komt terecht in het park.

Grote ruimtelijke ontwikkelingen

Het Île de Nantes is omringd door de Loire en ligt centraal in Nantes. Dit is een voorbeeld van de grootschalige herstructurering door het vertrek van overlastgevende bedrijven. De locatie is gekozen voor realisatie van een nieuw ziekenhuis met bijbehorende degelijke aandacht voor de bereikbaarheid. Aangegeven werd dat deze locatie goed is vanwege de centrale ligging, zo kan iedereen snel in een ziekenhuis komen. Dit is een grote ruimtelijke ontwikkeling met cultuur, natuur en participatie. De overstromingskans is berekend met een kans van eenmaal per 1000 jaar. Onbesproken bleef de bereikbaarheid in crisissituaties. De vrijgevallen locaties van de bestaande ziekenhuizen zullen ook weer grote veranderingen ondergaan.

Water

Nantes leeft met water en houdt rekening met de bijbehorende risico's. De stad ligt in de riviermonding van de Loire in een vrije verbinding met de Atlantische oceaan (ca. 50 km). Het Île de Nantes ligt midden in de stad omgeven door de Loire. Een zijtak, de l'Erdre, komt erop uit. De Loire is tevens de bron voor drinkwater. Deze drinkwaterbron moet beschermd blijven.

Kortom, het water is er en het is nuttig en nodig. Nantes benadert risico's vanuit de zee, de rivier en hevige regenval. Modelleren, risicobenaderingen en maatregelen zijn nodig om risico's te verminderen. Een bui van 60 mm in een uur, een bui met een relatief hoge kans, moet zonder problemen worden verwerkt. In de modellering van de Loire geldt een herhalingskans op

wateroverlast van eens in de 100 jaar, in de Franse wetgeving in dit recent aangepast naar eens in 1000 jaar. Dit wordt ook aangehouden voor grote herstructureringsplannen, zoals het ziekenhuis.

Nantes heeft een overzicht met risicovolle gebieden opgesteld. Bouwen in deze gebieden is verboden, of op eigen risico. Nantes legt voor nieuwbouw een begrensde afvoer op, berging op eigen perceel is noodzaak. Bij hoogwater in stedelijke uitbreiding langs de Loire moet altijd een vluchtweg mogelijk zijn. Dat leidt tot een gedetailleerd wegen- en bruggenplan in verbinding met de gebouwen op diverse hoogten. Voor het Loire water als bron voor drinkwater heeft de modellering tot meerdere inname mogelijkheden en een innamebeleid geleid.

Zorg en gezondheid

Nantes legt een relatie tussen klimaatadaptatie en zorgen gezondheid, hoewel van een geïntegreerd beleid geen sprake lijkt te zijn. Hitte als afzonderlijk probleem beschouwen lijkt onnodig. Nantes heeft namelijk een geïntegreerd en stevig publiek gezondheidsbeleid. Dit bouwt op vanaf de toegang tot educatie via preventie tot uiteindelijk pas genezen. Een gezonde leefomgeving bepaalt voor 70% gezondheid, dus preventie. Dit heeft een directe relatie met stedelijke ontwikkeling. Dat gaat veel verder dan bijvoorbeeld het Amsterdamse beleid, met als focus gedragsbeïnvloeding.

Voorbeelden hiervan zijn het stimuleren van lokale landbouwproducten en gezonde voeding en dit integreren in de ruimtelijke planvorming. Evenals het realiseren van toegankelijke kunst en cultuur, belangrijk voor het welbevinden. Verder stimuleert Nantes het fietsen en lopen, met eenvoudig beschikbare huurfietsen op strategische punten, geschilderde fietsstroken en de aanleg van fiets- en wandelpaden. Nantes wenst een toename van 3% fietsgebruik naar 12%.

Franse verleiding én hiërarchie

De directeur 'Parken, groene ruimte en milieu' vertelt de deelnemers tijdens de rondleiding door het Jardin des Plantes: 'Wij zijn geluksmakers'. Het woord 'bonheur' is deel van de promotie! Spreken we over 'people, planet, profit' voeg dan in Nantes het woord 'plezier' hieraan toe!

Met andere woorden, Nantes verleidt de inwoners. Ze acteert vanuit een helder en stevig gekozen beleid en weet door burgerdebatten inwoners en bedrijven te verleiden tot participatie en draagvlak. Tijdelijke maatregelen laten zien waar de stad heen wil gaan. Voorbeelden zijn het verleiden van de forens met een nieuwe buslijn, Chronobus, frequent met een eenvoudig traject. Naarmate het succes van de lijn toeneemt, verhoogt Nantes de frequentie, uiteindelijk tot de hoogst haalbare. Voor de automobilist bekijkt Nantes nu het effect van een carpoolclub met vaste opstapplaatsen en een lidmaatschap. En de stadsbezoeker? Die krijgt op een wegwijzer de wandeltijd te zien. Het antwoord is: 'Zo dichtbij? Dan lopen we!'

Natuurlijk is de genoemde 'Quai des Plantes' langs de Loire een briljant idee. Een boomkwekerij op een parkeerplaats, zo laat Nantes aan de inwoners zien wat zij gaat aanplanten. De vergroening is ingezet als 'lust' en 'plezier' met grote diversiteit in tegenstelling tot vergroening als opgave. Het groen staat centraal in het planvormingsproces!

Wat Nantes van ons wil leren?

De stad heeft nog vele uitdagingen te gaan. Daar willen ze vooral aan werken vanuit het denken over de totale stad en haar hoofddoelen. Nantes geeft aan dat er diverse aspecten zijn, die zij vanuit Nederland kunnen overnemen. Zij noemt de excellente Nederlandse fietsinfrastructuur, de sponswerking van de stad en de element- of doorlatende verharding. En tenslotte, Nederlanders weten water heel goed te benutten als iets dat kwaliteit toevoegt aan openbare ruimte.

Tenslotte.....

De Nederlandse deelnemers van de klimaatreis naar Nantes vonden het de tijd en moeite ruimschoots waard en gingen geïnspireerd huiswaarts. Gebundelde inzichten hebben de deelnemers en Nantes Métropole tot nieuwe inzichten gebracht. Een Frans sausje over onze Nederlandse kost kan versterken en verleiden.

Bijschrift foto's:

Franse verleiding én leiderschap

De directeur 'Parken, groene ruimte en milieu' vertelt de deelnemers tijdens de rondleiding door het Jardin des Plantes: 'Wij zijn geluksmakers'. Het woord 'bonheur' is deel van de promotie! Spreken we over 'people, planet, profit' voeg dan in Nantes het woord 'plezier' hieraan toe!

Met andere woorden, Nantes verleidt de inwoners. Ze acteert vanuit een helder en stevig gekozen beleid en weet door burgerdebatten inwoners en bedrijven te verleiden tot participatie en draagvlak. Tijdelijke maatregelen laten zien waar de stad heen wil gaan. Voorbeelden zijn het verleiden van de forens met een nieuwe buslijn, Chronobus, frequent met een eenvoudig traject. Naarmate het succes van de lijn toeneemt, verhoogt Nantes de frequentie, uiteindelijk tot de hoogst haalbare. Voor de automobilist bekijkt Nantes nu het effect van een carpoolclub met vaste opstapplaatsen en een lidmaatschap. En de stadsbezoeker? Die krijgt op een wegwijzer de wandeltijd te zien. Het antwoord is: 'Zo dichtbij? Dan lopen we!'

Natuurlijk is de genoemde 'Quai des Plantes' langs de Loire een briljant idee. Een boomkwekerij op een parkeerplaats, zo laat Nantes aan de inwoners zien wat zij gaat aanplanten. "Parkeerplaatsen voor bomen". De vergroening is ingezet als 'lust' en 'plezier' met grote diversiteit in tegenstelling tot vergroening als opgave. Het groen staat centraal in het planvormingsproces!